

HELSINKİ AVRUPA ZİRVESİ SONUÇ BİLDİRGESİ

1. Genişleme

Konsey, 1997 yılının Aralık ayında Lüksemburg'da başlatılmış olan genişleme sürecinin tüm Avrupa kıtasının denge ve refahı için taşıdığı önemin altını çizmiş ve bu yönde etkin ve güvenilir bir genişleme sürecinin başlatılması gerektiğini dile getirmiştir.

Helsinki Zirve toplantısında Konsey, onüç aday ülkeyi aynı çerçevede birleştiren katılım sürecinin, adaylar için eşit koşullar öngördüğünü vurgulamıştır. Aday ülkelerin, Birliğin değer ve amaçlarını paylaşmaları gerektiği belirtilmiş ve bu çerçevede, Birleşmiş Milletler Şartı uyarınca ihtilafların barışçıl yollarla çözümlenmesi ilkesinin altı çizilmiştir. Bu doğrultuda tüm aday ülkelere sınır sorunlarının ve diğer ilgili konuların çözümü için yoğun çaba sarfetme çağrısında bulunulmuş, sorunların makul bir süre içinde çözümlenememeleri halinde Uluslararası Adalet Divanı'na götürülmesi beklentisi dile getirilmiştir. Konsey'in, söz konusu sorunların Adalet Divanı aracılığıyla çözümünü teşvik etmek üzere özellikle katılım sürecine yansıyan sorunları içeren bir durum değerlendirmesini en geç 2004 yılının sonunda yapacağı belirtilmiştir. Ayrıca, Kopenhag Zirvesi'nde belirtilen siyasi kriterlere uyumun, katılım müzakerelerine başlamak için bir ön koşul olduğu ve Birliğe katılımın temelini oluşturduğu hatırlatılmıştır.

Birliğin, kurumsal reform konusundaki Hükümetlerarası Konferansı Aralık 2000'e kadar tamamlayabilmek amacıyla ciddi bir siyasi yükümlülük altına girdiği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, Konferans sonuçlarının kabul edilmesini takiben yeni üye devletlerin üyelik yükümlülüklerini üstlenebilme yeterliliklerini sergilemeleri ve müzakere süreçlerini başarıyla tamamlamalarıyla birlikte, Birliğin 2002 yılı sonundan itibaren söz konusu adayları üyeliğe kabul edebilecek konuma geleceği vurgulanmıştır.

Komisyon'un, aday ülkelerin gösterdiği gelişmeye ilişkin değerlendirmesinin, katılım kriterlerinin yerine getirilmesindeki gelişmeleri yansıttığı belirtilmiş ve belirli sektörlerde zorlukların devam etmesi halinde, aday ülkelerin katılım kriterlerine uyum çabalarının hızlandırılmasını teşvik edeceğinin altı çizilmiştir. Bazı aday ülkelerin, orta vadede tüm Kopenhag kriterlerini yerine getirecek konumda olmadığı da vurgulanmıştır. Komisyon'un 2000 yılı başında bazı adayların Kopenhag ekonomik kriterlerinin yerine getirilmesinde göstermiş oldukları gelişmeyi yansıtan bir raporu Konsey'e sunacağına değinilmiş ve yeni izleme raporlarının Aralık 2000'de düzenlenecek Konsey toplantısından önce tamamlanacağı belirtilmiştir.

Konsey, Merkez ve Doğu Avrupa'da yüksek standartlara sahip nükleer güvenliğin önemine değinmiş ve Bakanlar Konseyi'ne ilgili Zirve sonuçları uyarınca genişleme süreci çerçevesinde nükleer güvenlik konusunda bir yaklaşım belirlemesi çağrısında bulunmuştur.

Konsey'in, Güney Kıbrıs, Macaristan, Polonya, Estonya, Çek Cumhuriyeti ve Slovenya ile sürdürülen katılım müzakerelerinde sağlanan gelişmeden duyduğu memnuniyet belirtilmiştir.

Konsey'in, Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin 3 Aralık 1999 tarihinde New York'ta başlayan dolaylı görüşmelerden duyduğu memnuniyet dile getirilmiş ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin bu süreci sonuçlandırmak için gösterdiği çabaya tam destek verildiği vurgulanmıştır. **Konsey, Kıbrıs konusunda siyasi bir çözümün Avrupa Birliği'ne katılımı kolaylaştıracağına altını çizmiştir.** Buna rağmen, taraflar arasında katılım müzakerelerinin sonuçlanmasından önce bir çözüme ulaşılamaması halinde, Konsey'in Kıbrıs'ın katılımına ilişkin kararını, sorunu bir önkoşul olarak değerlendirmeksizin vereceği ancak söz konusu kararı verirken tüm ilgili faktörleri de dikkate alacağı vurgulanmıştır.

Konsey, Avrupa kıtasının güvenlik ve istikrarına olumlu katkıda bulunmaya kararlı olduğunu ve son zamanlardaki gelişmeler ve Komisyon raporları ışığında, Romanya, Slovak Cumhuriyeti, Letonya, Litvanya, Bulgaristan ve Malta ile katılım koşullarına ilişkin müzakerelere Şubat 2000'de başlamak için ikili hükümetlerarası konferanslar düzenleme kararını açıklamıştır.

Her aday ülkenin müzakereler sırasında kendi özellikleri doğrultusunda değerlendirileceği vurgulanmış, bu yöntemin bazı müzakere bölümlerinin başlatılması ve müzakerelerin yürütülmesi sürecinde de uygulanacağı belirtilmiştir. Ayrıca, müzakere sürecine başlayan aday ülkelerin, yeterli hazırlıkları yapmaları halinde müzakere sürecinde olan diğer ülkeler ile aralarındaki farkı kapatma imkanını elde edebilecekleri hatırlatılarak, müzakerelerde aşama sağlanmasının müktesebat uyumu, mevzuatın yürürlüğe koyulması ve uygulanmasıyla bağlantılı olacağı belirtilmiştir.

Zirve toplantısında Avrupa Konseyi, Komisyon'un gelişme raporunda da belirtildiği üzere Türkiye'de yaşanan olumlu gelişmelerden ve Kopenhag kriterleri çerçevesinde Türkiye'nin reformlara devam etme kararlılığından duyduğu memnuniyeti dile getirmiş ve Türkiye'nin diğer aday ülkelerle eşit koşullar altında AB üyeliğine aday olduğunu ifade etmiştir. Mevcut Avrupa Stratejisi çerçevesinde geliştirilecek bir ön katılım stratejisi ile Türkiye'deki reformlara destek sağlanacağını vurgulayan Konsey, söz konusu stratejinin güçlendirilmiş siyasi diyalogu ve özellikle Kopenhag siyasi kriterlerine uyumu, bunun dışında insan hakları ile yukarıda değinilen hususları içereceğini belirtmiştir. Zirve'de bunun yanı sıra, Türkiye'nin Topluluk programları ve bunları uygulayan kurumlar ile aday ülkeler ve AB arasında gerçekleştirilen toplantılara da katılabileceği ifade edilmiştir. Daha önceki Zirve sonuçları çerçevesinde, siyasi ve ekonomik kriterler ile müktesebat uyumu için geliştirilecek ulusal programı da içerecek bir katılım ortaklığı hazırlanacağı belirtilerek, söz konusu ortaklığın takibi için gerekli mekanizmaların oluşturulacağı ifade edilmiştir. Konsey, Türkiye'nin mevzuat ve uygulamalarının müktesebata uyumunun hızlandırılması için Komisyon'dan müktesebatın analitik bir incelemesini yapmasını talep etmiştir. Bu bağlamda Zirve toplantısında Komisyon'dan, ön katılım için gerekli olan tüm mali yardım kaynaklarının eşgüdümünü sağlayacak tek bir çerçeve hazırlaması istenmiştir.

Avrupa Konferansı'nın geleceğinin, değişen şartlar ve katılım sürecine ilişkin olarak Helsinki'de alınan kararlar çerçevesinde değerlendirileceği dile getirilmiştir. Hükümetlerarası Konferans'ın Şubat ayı başında resmi bir toplantı yapabilmesi için uygun önlemlerin alınacağı ve Aralık 2000'e kadar Konferans'ın çalışmalarını tamamlaması ve Anlaşmalar'da yapılacak gerekli değişiklikler üzerinde uzlaşmaya varması gerektiği belirtilmiştir.

Konferans'da, Köln Sonuçları'nı takiben ve Başkanlık raporu ışığında, Komisyon'un hacmi ve oluşumu, Konsey'deki oyların ağırlığı ve nitelikli çoğunluk uygulamasının genişletilmesi gibi konuların değerlendirileceği belirtilmiştir.

Hükümetlerarası Konferans sırasında AB Başkanlığı'nın, aday ülkelere Konferans hakkında düzenli bilgi vereceği; söz konusu ülkelere kendi görüşlerini belirleme imkanı da tanıyacağı belirtilmiş, ayrıca Avrupa Ekonomik Alanı ülkelerinin de uygun şekilde bilgilendirileceği ifade edilmiştir.

Zirve'de Konsey'in çalışma yöntemlerine önemli düzenlemeler getirilmesi gerektiği üzerinde durulmuş, genişlemeyle birlikte üye sayısının artmasından kaynaklanacak pürüzleri ortadan kaldırmak amacıyla Konsey'in girişimlerine başlaması gerektiği belirtilmiştir.

Zirve toplantısında AB kurumlarındaki reformun desteklenmesi gerektiği belirtilerek, bu alanda Finlandiya başkanlığı sırasında gelişme sağlandığı kaydedilmiştir. Bu çerçevede yetki ikamesi ve oransallık ilkeleri bağlamında yasama işlevinin iyileştirilmesi gerektiğine değinilmiş, Hile ile Mücadele (OLAF) ofisinin kurulmasının olumlu bir gelişme olduğu ifade edilmiştir.

2. Güvenlik ve Savunma Alanında Avrupa Ortak Politikası

Birliğin, Birleşmiş Milletler Bildirisindeki ilkelere uygun olarak uluslararası güvenliğe ve barışa katkıda bulunacağı teyid edilerek BM Güvenlik Konseyi'nin, barışın ve uluslararası güvenliğin sağlanmasında temel bir sorumluluğa sahip olduğuna dair inanç belirtilmiştir.

Avrupa Konseyi, uluslararası krizlere cevaben AB yönetimi altında askeri operasyonları oluşturma ve yürütme gibi konularda, NATO dahil olmasa da özerk bir karar yetkisine sahip olduğunun altını çizmiştir. Bu yöntemin gereksiz tekrürlerden kaçınmayı amaçladığı ve Avrupa ordusunun yaratılması anlamına gelmediği vurgulanmıştır.

Helsinki Zirvesi'nde, güvenlik ve savunma konusunda gerek Köln Zirvesi sonuçlarına gerek çeşitli başkanlık raporlarına atıfta bulunularak aşağıdaki hususlara karar verilmiştir:

- AB'nin yürüttüğü operasyonlarda üye devletlerin gönüllü işbirliği çerçevesinde, 2003 yılına kadar Petesberg görevlerinin tamamını gerçekleştirebilecek şekilde 50000-60000 kişilik bir askeri gücü en az bir sene boyunca destekleyebilecek ve 60 günlük bir süre içinde savaş düzeninde tutabilecek ölçüde bir ordu oluşturulması,
- AB'nin tek idari çerçeve bağlamında, operasyonlardaki siyasi ve stratejik yönlendirici görevini üstlenebilmesi için Konsey içerisinde yeni siyasi ve askeri birimler oluşturulması,
- AB ve NATO arasında karşılıklı danışma, işbirliği ve tam bir şeffaflık sağlama amacıyla oluşturulacak koşulların, AB üyesi devletlerin ihtiyaçları da gözönünde bulundurularak belirlenmesi,
- Birliğin, karar alma mekanizmalarının özerk yapısı korunmak suretiyle, AB üyesi olmayıp NATO üyesi olan devletler ve diğer ilgili ülkelerin AB kriz yönetimine dahil olmasının sağlanması ve
- Askeri olmayan kriz yönetimi için sivil kaynakların kullanılması ve eşgüdümü amacıyla Birliğin ve üye devletlerin sahip olduğu askeri kaynaklar arasında bir paralellik oluşturulması gerekmektedir.

3. Rekabetçi İstihdam Yaratıcı ve Sürdürülebilir Ekonomi

Zirve toplantısında, Birlik içindeki ekonomik kalkınmanın hız kazandığı ve artarak yayıldığı belirtilerek yatırım imkanlarının arttığı, enflasyonun düştüğü, kamu maliyesinin düzeldiği, yeni iş imkanlarının yaratıldığı ve işsizliğin, hala istenmeyen seviyelerde olmasına rağmen düşüş eğilimine geçtiği ifade edilmiştir. Euro'nun kullanılmaya başlamasının bu elverişli ortama katkıda bulunduğu vurgulanarak, üye devletlerin de çeşitli ekonomik reform politikaları izledikleri ve bu politikaları sürdürmeleri gerektiği belirtilmiştir.

Demografik değişikliklerinin yaratacağı ekonomik yükü mücadele edebilmek amacıyla, toplam çalışma süresinin uzatılması, kamu ve özel sektörün etkinliğinin artırılması gibi politikalar gerekeceğini belirten Konsey, küreselleşme sürecinin rekabeti yoğunlaştırdığını; yeniliklerin ve yapısal reformların teşvik edilmesi gerekliliğini güçlendirdiğini ifade etmiştir. Zirve'de ayrıca, Birlik ve üye devletlerin, rekabeti, istihdamı ve sosyal bütünleşmeyi güçlendirecek şekilde yeni teknolojilerin geniş çapta kullanımının ve bilgi toplumunun gelişmesinin desteklenmesi üzerinde durulmuş ayrıca ekonomik ve sosyal kalkınma arasındaki bağı oluşturan sosyal güvenlik garantisinin önemini altı çizilmiştir.

Konsey, 23-24 Mart 2000 tarihlerinde Lizbon'da gerçekleştirilecek olağanüstü Zirve'nin, mevcut yöntemleri ve istihdamı güçlendirmeye yönelik araçları, ekonomik reformu, bilgiye dayalı bir ekonomi çerçevesinde sosyal bütünleşmenin amaçlarını değerlendirerek, bu konuların gelişimi için bir fırsat oluşturacağını belirtmiştir.

Zirve toplantısında ele alınan konulardan biri olan vergi paketi hususunda ise, Konsey AB ülkelerinde yaşayan her vatandaşın tasarruf gelirleri üzerinden vergi ödemesi gerektiğini ifade etmiş ve bu konuda ileriye dönük çeşitli çalışmalar yapılması hususu üzerinde durmuştur.

Zirve'de istihdam alanında, üye ülkelerin Lüksemburg süreci doğrultusunda İstihdam Yönlendirici İlkeleri'ni iç mevzuatlarına aktardıkları belirtilmiştir. Bu konuda Komisyon'un 2000 yılı için hazırladığı ilkeler ve üye ülkelerin ulusal planları çerçevesinde şekillendirilen önerilerin yanı sıra sosyal tarafların, istihdam politikalarının belirlenmesi sürecinde yer almasının da önem taşıdığı vurgulanmıştır. Konsey, üye ülkelerin işgücü piyasası reformunda ulusal planları, vergi sistemini, hizmet sektöründeki istihdamı, işyeri yapılanmasını ve hayat boyu eğitim ilkesini gözönünde bulundurmaları gerektiğini ifade etmiştir.

Bu çerçevede Zirve'de ayrıca çevre boyutunun tarım, ulaştırma ve enerji sektörlerine dahil edilmesi hususunda Konsey'den daha önce bu konuda yapılmış çalışmalara dayanarak alınması gereken önlemlerin takvimini de içerecek şekilde bir rapor hazırlayarak, Haziran 2001'e kadar Avrupa Konseyi'ne sunması istenmiştir.

Gerek AB gerek ulusal hukuk çerçevesinde yürütülen hazırlıkların üye ve aday ülkelerin 2002'den önce çevre konusundaki Kyoto protokolünü onaylamaları gerektiğini ortaya çıkardığını ifade eden Avrupa Konseyi, söz konusu protokolün ancak bu şekilde yürürlüğe girebileceğini vurgulamıştır. Zirve toplantısında 5. Çevre Faaliyet Programı'nın global değerlendirmesine de değinilerek, Komisyon'dan 2000 yılının sonuna kadar

6. Çevre Faaliyet Programı için bir öneri hazırlaması istenmiştir. Bunun yanı sıra Komisyon'a Haziran 2001'e kadar ekonomik, sosyal ve ekolojik sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için uzun vadeli bir strateji belirlemesi çağrısında bulunulmuş ve söz konusu stratejinin 2002 yılında, Rio sürecinin gözden geçirilmesi konusunda yardımcı olacağı belirtilmiştir.

4. Vatandaşlar Üzerinde Doğrudan Etkisi Olan Diğer İç Politikalar

Avrupa Konseyi tüm Topluluk politikalarında insan sağlığının korunmasının güvence altına alınması gerektiğini belirtmiş ve zirai kontrol sistemlerinin güçlendirilmesi ile vatandaşların yüksek kaliteli ve sağlıklı beslenmeden yararlanmalarının sağlanması gereğini ifade etmiştir. Konsey, Komisyon'a besin güvencesi hakkında bağımsız bir birimin oluşturulması ve bu alandaki ulusal önlemlere destek verilmesi için çağrıda bulunmuştur.

Zirve'de organize suçlar ve uyuşturucu ile mücadele konusuna da değinilmiş ve 1997 yılında Amsterdam'da kabul edilen organize suçlarla mücadele faaliyet planının değerlendirmesini içeren rapora atıfta bulunulmuştur. Bu bağlamda Helsinki'de Konsey'den söz konusu faaliyet planının takibi ve bu konuda bir Avrupa stratejisi hazırlaması istenmiştir. Zirve ayrıca 2000-2004 yıllarını kapsayan Avrupa Uyuşturucu Stratejisi çerçevesinde, ilgili tarafları 2002 yılına kadar söz konusu stratejinin uygulanması ve ilk sonuçları hakkında bir rapor hazırlamaya davet etmiştir.

5. Dış İlişkiler

Javier Solana'nın Genel sekreter/yüksek temsilci olarak görev almasının, Birliğin ortak güvenlik ve savunma politikası ile dış ilişkilerine ivme kazandırdığı belirtilmiş ve Zirve Toplantısı'nda dış ilişkiler başlığı altında Çeçenistan sorunu, çeşitli ortak stratejiler, güneydoğu Avrupa için istikrar, Birliğin kuzey boyutu, Meksika, insan hakları, Ortadoğu Barış Süreci, Dünya Ticaret Örgütü müzakereleri gibi konular tartışılmıştır. Zirve toplantısı sonuç bildirgesinde son olarak, Kuzey İrlanda'daki gelişmelerden duyulan memnuniyet dile getirilmiştir.